

Dnr SR 2023/250
2023-12-19

Förbundet för Ekoparken (FFE)

Till Gaia Arkitektur AB

Projekt Isbladslagunen, avgränsningssamråd, remiss från Kungliga Djurgårdsförvaltningen och Stockholms Stad

Sammanfattning

Förbundet för Ekoparken (FFE) tillstyrker samrådsförslaget med nedanstående erinran rörande gestaltning och fullföljande av aktiviteter riktade mot allmänheten.

Bakgrund och syfte

Isbladsviken är belägen på Södra Djurgårdens östra udde inom Stockholms stad. Området ligger inom vattenförekomsten Lilla Värtan. Utanför Isbladsviken går en farled och viken och dess stränder är erosionspåverkade till följd av båttrafiken och de vågrörelser som uppstår i området. Erosionen leder till att bottenmaterial spolats bort vilket minskar förekomst av vattenvegetation, i såväl strandkanten som längre ut i viken. För att skapa en miljö som är gynnsam för växt- och djurliv i Isbladsviken föreslår projektet att ett rev anläggs i området. Revet utgör ett vågskydd och hindrar därmed erosionen av stränderna och övriga grundområden. Revformationen planeras att utformas så det skapas ytor för fågel att häcka och vistas på. Innanför revet planeras ett antal öar i olika former och storlekar som ytterligare förstärker de ekologiska funktionerna för såväl fisk, undervattensväxter och sjöfågel. Revet möjliggör att området utvecklas till en vågskyddad lagunliknande vik med begränsad vattenomsättning så att vegetation kan växa till. Viken kommer att värmas upp tidigt på våren och utgöra en ny, förbättrad marin livsmiljö i Nationalstadsparken. Projektinitiativet härrör ur det FORMAS-finansierade forskningsprojektet MASSA som undersöker potentialen att använda restmassor från offentliga infrastrukturprojekt, såsom förlängningen av tunnelbanan i Stockholm, för att utveckla ekologiska värden i Stockholms inre arkipelag. Tillfälliga, stora överskott av stenmassor skapar möjligheter att bidra till

åtgärder för t ex biologisk mångfald. Lokal återanvändning av massor minskar transportbehovet och därmed även utsläpp av koldioxid och negativa effekter på klimatet. Målet med åtgärden i Isbladsviken är att framför allt rovfisk som gädda och abborre ska nyttja området för lek och uppväxt. Rovfiskar har en avgörande funktion genom att reglera akvatiska ekosystem. Förekomst av rovfiskar har visat sig reducera mängden trådalger och växtplankton som normalt är effekter av övergödning och ger upphov till algblomning. Ett sätt att minska övergödningssymptom är därför att genomföra åtgärder i syfte att öka andelen rovfisk. Olika arter av sjöfågel förväntas också finna möjligheter till häckning och vistelse i området. Utvecklingen av viken syftar också till att skapa pedagogiska värden kring t ex biologisk mångfald, lyfta fram vikten av stadens marina miljöer samt att ytterligare förstärka parkens värde för friluftsliv och rekreation. Verksamheter i närområdet har också en möjlighet att bidra till utvecklingen av platsen. Det kan exempelvis handla om forskning i samverkan med akademien kopplat till vattenmiljön så som tester och uppföljning av rev-prototyper. En målsättning i projektet är att manifesteras en miljö där människan aktivt bidrar positivt till den biologiska mångfalden. Gestaltungsutmaningen ligger i att skapa största möjliga biologiska livskraft och samtidigt skapa en pedagogisk och tillgänglig besöksmiljö för människor utan att djur- och växtliv störs. Utformningen av promenadvägar, belysningsstrategi, placering av framtida bryggor, förslag på utsiktsplatser, farbara vattenvägar och liknande görs med hänsyn till detta. Inom projektet finns ambitionen att ta fram ett koncept för hur besökarens upplevelse kan kompletteras med en tydlig berättelse genom exempelvis skyltar, digitala stöd som beskriver hur miljön förändras över tid och där länkar finns till pågående aktiviteter som görs av lokala aktörer. I framtiden kan Isbladsviken fungera som en plats för marin forskning, utbildning och stadsnära naturupplevelser. Här finns möjlighet att visa hur ekologi, kultur och pedagogik kan samexistera och utgöra ett levande exempel på hur människan kan bli en aktiv förvaltare av livskraftiga naturmiljöer.

FFE anser

Med anledning av stadsbyggnadskontorets remiss av rubricerat ärende vill FFE anföra följande.

Föreliggande förslag till avgränsningsområde innebär att förutsättningar ges för att skapa ett konstgjort rev vid Isbladsviken vid Södra Djurgårdens östra avslutning mot Värtan. Syftena är två: dels att skapa bättre förutsättningar för fisk och sjöfågel genom att minimera bogsvallens stora erosionspåverkan och dels att använda de stenmassor som genereras vid de stora infrastrukturarbeten som framförallt tunnelbanan och Förbifart Stockholm ger upphov till. I förslaget redovisas ett rev som formats som en yttre avgränsning samt en inre småbruten skärgård av kobbar och hållar. FFE finner förslaget vällovligt och sympatiserar med syftet att återställa/nyskapa bättre lokaler för flora och för fauna, såväl ovan som under vattenytan. FFE finner det också positivt att använda de stenmassor som produceras i staden och dess närhet så lokalt som möjligt för att minimera transporter. Platsen är väl vald för ett ekologiskt experiment av denna art. Det biologiska livet är hårt pressat i Stockholm av diverse orsaker och kompensationsåtgärder är nödvändiga.

Enligt FFE återstår frågor om gestaltningen av det föreslagna revet och de små öarna som vi önskar få återkomma till i den fortsatta processen. Utsikten förändras något, men inte på ett sätt som minskar naturupplevelsen utan tvärtom stärker den.

Masssten ser naturligtvis inte ut som natursten eftersom det är sprängda massor. Helt nyanlagt kommer inte revet/öarna att se särskilt inbjudande ut. Möjligen intar växtlighet snabbt platsen både över och under ytan. Men det är önskvärt att man gör som samrådsmaterialet beskriver: "Revet byggs upp av sprängsten, de synliga delarna ovan vattenytan utgörs av *rundat* (vår kurs) material. Eventuellt kommer finare jordarter tillföras där vegetation ska kunna etableras." Allmänheten kommer sannolikt att acceptera denna landskapsförändring om man gör informativa skyltar som berättar om projektets genomförande och syfte.

Projektet ger många lovvärda effekter. Förhoppningen är att "I framtiden kan Isbladsviken fungera som en central plats för marin forskning, utbildning och stadsnära naturupplevelser. Här finns möjlighet att visa hur ekologi, kultur och pedagogik kan samexistera och utgöra ett levande exempel på hur människan kan bli en aktiv förvaltare av livskraftiga naturmiljöer." Det är viktigt att dessa visioner inte glöms bort när stenen väl är utlagd.

Richard Murray,
Ordf Förbundet för Ekoparken